

Släktens förhistoria

Av Anrep "Svenska släktboken" 1871, av "Svenska Ättartal" 1891 och av Elgensternas "Svenska slätkalendern" 1919 framgår att den svenska släkten Key härstammar från den skotska clanen MacKay. I Svenska slätkalendern står sålunda: "Släkten Keys svenska stamfader, som förmodas hafva hetat James Cay eller Kay vid kapten J. Bethuns kompani av MacKays regemente, blev överstelöjtnant och var bosatt i Uppsala".

Redan 1764 sökte bröderna och häradshövdingarna Johan och Fredrik Key hos Kongl. Cancellie Collegie att bli introducerade som svensk adel. (Stockholms post-tidning nr 84 den 21 oct. 1770). De stödde bland annat sin ansökan på ett ytterst vagt intyg av en nittioårig "secretereska" Magdalena Ehrenbielke, att hon i sin ungdom skulle ha träffat leutnanten Fridrich Keij och att han skulle ha sagt att han var av "adelig skotsk extraktion". Magdalena Ehrenbielkes fader var Paul Aschling som bodde på Kunhult där Fridrich dog 1687. Vilken clan eller släkt Fridrich tillhört nämnes icke. Till sin ansökan bifogade bröderna ett utdrag ur Sir George Mackenzijs Heraldry argent omfattande den nordengelska släkten Kay (Key?) eller Cay (Caij?) men clanen MacKay omnämner de icke. Ansökan avslogs liksom en förnyad "underdånig Suplique" (1 okt 1771).

Riksdagsmannen Emil Key, Ellen Keys far, ägnade sig under förra hälften av 1800-talet åt släktforskning. Det förefaller som det varit han som första gången framkastade teorin om att släkten skulle härstamma från clanen MacKay. Sannolikt var det genom Emil Key som uppgiften om att den svenska släktens stamfar leutnant Fridrich Keijs far skulle ha tillhört det Mackayska regementet, som ingick i Gustav II Adolfs gröna brigad, kom in i Anreps "Svenska släktboken" 1871. Emil Key kallade Fridrich Keijs far för James med ledning av att sonen hette Jacob. Fridrich hade emellertid ytterligare två söner av vilka den ene hette Henricus, den äldste sonens namn är okänt. Motiveringen för namnet James synes icke vara särskilt stark, ej heller finns det några bevis för att denne James skulle vara överstelöjtnant. (Se vidare kapitlet "fortsatt släktforskning - några anvisningar").

Det är först på 1850-talet som skotska och engelska förnamn börjar användas inom släkten. Den förste var Emils son, som 1853 döptes till Mac Otto Washington. Före honom har icke prefixet eller förnamnet Mac förekommit. Belysande är också att Ellen Key i sitt exlibris tog in den skotska clanen MacKays "svärdhållande" hand och den stolta devisen Manu forti - Med stark hand. Det vapen som de båda bröderna Johan och Fredrik 1771 åberopade såsom släktens, var ett helt annat - en ring, ett svärd och ett nyckelbärande griphuvud under adlig krona. Detta vapen tillhörde en nordengelsk familj Kay eller Cay, icke Key.

Sannolikt var det Erik Havton, sedermera rådman i Västervik, som gav Emil Key

impulsen till släktforskning. Havton var informator i Emil Keys föräldrahem och var känd som en ivrig släktforskare. Han har efterlämnat en del anteckningar och en släkttavla som dock icke antyder någon kontakt med clanen MacKay. Tydligen har han forskat i de s k Westrinska samlingarna i Kalmar läns museum.

Den skotska klanens sk crest

*Den svenska släktens vapen
(Manschettknappar som tillhört Einar Key)*

I en skrift "Kongl. Göta Hofrätts Presidenter" av Johan Odencranz, Linköping 1803, står det under adjungerande ledamoten nr 23 om Johan Keijs härstamning " ... Fredric Keijs fader skall varit av adelig Ätt från Skottland, tjänt i Tyska kriget, Blivit överstelöjtnant och bodt i Upland, hvarest en söndag, då han varit i kyrkan, tvänne dess Drängar, masquerade, med laddade Pistoler överföllö Frun, spolierade all Egendomen, kommo på flykten utan att någonsin ertappas".

Havton har i sina anteckningar en helt överensstämmande version dock med ett, till synes mycket viktigt undantag Havton skriver ingenting om att överfallet skulle ha skett i Uppland. Måhända är episoden en inkörsport för vidare forskning om Fridrich Keijs ursprung.

Ellen Key skriver i "Minnen I" sid 5, att Jacob Key skulle ha författat en släktbok. Boken lär vara förkommen och kan därför ej berika släktforskningen.

Major Viggo Key, min far, och medicine doktor Hans Key-Åberg har i början på detta sekel, var för sig och med skilda utgångspunkter bedrivit forskningar i släktens ursprung. Resultatet av dessa forskningar har icke bekräftat att släkten skulle härstamma från Skottland.

Det förefaller som om Viggo efterhand ställde sig tveksam. Hans Key-Åberg, däremot, har sökt lösningen i Skottland och i clanen MacKays äldre historia. I sin bok "Släkten

från gårdarna” 1945, anger han “...Friedrich Key, vilkens fader överstelöjtnant Key, - jag återger här en gammal släktanteckning från 1600-talets slut - från Skottland inkommit i riket och var av skotska adeliga familien Key därstädes”. Hans fortsätter “Allt talar också för att ifrågavarande överstelöjtnant, vars förnamn dock icke med säkerhet bevarats åt eftervärlden, i egenskap av nära frände till sir Donald Mac Kay, förste Lord Reay, följt denne, det 30-åriga krigets i flera avseenden kanske märkligaste fältöverste, från Skottland till Sverige.

Lord Reay tillhörde den från vår storhetstid tyvärr alltför välkända lycksökar- och äventyrartyp av utländsk och icke sällan skotsk extraktion, som kom indragande i riket med huggvärja vid sida och skölden - i många fall en mer eller mindre apokryfisk vapensköld - på arm, men framför allt med två tomma utomordentligt rovgiriga händer. Sir Donald - clanen MacKays unge och mäktige hövding ställde i ett tidigt och farofyllt skede ett frejdat svärd och rika materiella resurser i den protestantiska sakens tjänst.” Så långt Hans Key-Åberg, som också framhåller att känslan av denna skotska härstamning alltid hållit sig stark och levande inom den svenska ätten Key.

Vare därmed hur som helst, bevisen för släktens skotska ursprung är mycket klena och helt otillfredsställande vid en kritisk granskning. Släktens ursprung kan med lika liten säkerhet härledas från den skotska clanen, som från den nordengelska släkten. Längre tillbaka än till leutnanten Fridrich Keij, som dog under ett tillfälligt besök på Kunhults sätesgård 11 september 1687, kan vi icke nu med säkerhet komma.

Den skotska klanens sk crest

Den svenska släktens vapen